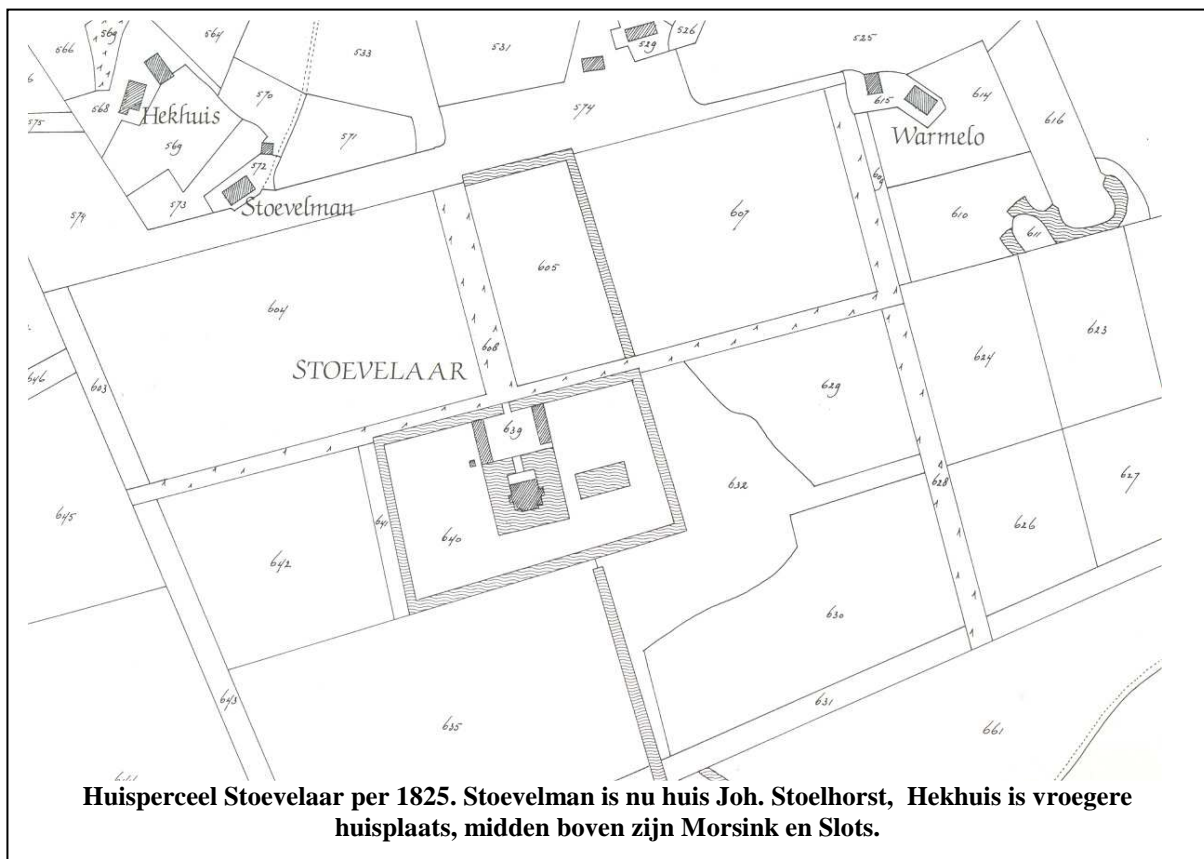

Havezate Stoevelaar

Dit kasteel, oorspronkelijk ook wel bekend als Stuvelfhof of Stuvelfborch, zou minimaal vanaf 1208 al bestaan hebben. Het oudste archiefstuk dat in het Goorse archief is te vinden dateert van 1360: “*Wi, schepenen, betughen dat Johan van Tije van dier Stuvelfborch hevet ghecoft weder Lambertus sone ter Maet Johanne siin hus ende sinen gaerden alsulc ghelegen is*”.

Het Stoevelaar is meermalen gastverblijf geweest van vorstelijke personen, o.a. in 1532 van keizer Karel V, in 1560 van Willem van Oranje en in 1668 van stadhouder Willem III. Het behoorde eertijds tot de leengoederen van de bisschop van Utrecht. Omstreeks 1380 was daarmee beleend Johan ten Thije, en wel met “de Stuvelfhof, de Matena vor borchleen to Goer, mit hore toebehoringhe ghelegghen in den kerspelen van Markel. Item -, Egberting, die

Huisperceel Stoevelaar per 1825. Stoelman is nu huis Joh. Stoelhorst, Hekhuus is vroegere huisplaats, midden boven zijn Morsink en Slots.

tiende over – Mereschinc, Schurinc to dienstmannegoet”. De familie ten Thije behoorde tot de oudste Goorse geslachten, die tevens voorkomen als borgman van Goor. In 1230 was een Nicolaas ten Thije getuige bij het verlenen van stadsrechten aan Zwolle door de bisschop van Utrecht als landsheer. Tevens waren Jacob en Nicolaas ten Thije getuige van het feit, dat in 1263 bisschop Hendrik van Utrecht de inwoners van Goor hetzelfde stadsrecht schonk als de stedelingen van Deventer bezaten. In 1343 beleende de bisschop van Utrecht zijn dienstman Johan met de goederen die eertijds zijn vader Jacob “Rufus” ten Thije van hem in leen had. Opvallend is de bijnaam “rufus” of de rode, die Jacob droeg. Dit kan er op duiden dat hij roodharig of rossig was. Van bijnaam werd deze later de familienaam. Voorts zou ook de voornaam Johan gedurende enige generaties in de familie blijven. In 1360 werd **Johan (I) ten Thije** reeds de “oude” genoemd. In 1366 was hij overleden, toen zijn zoon Johan met het erve Lambertink in Markelo door de proost van Sint Mauritius te Munster werd beleend. Het is deze **Johan (II) ten Thije**, die ook voorkomt als “van der Stuvelfborch”. Hij is zeker dezelfde die ook de Stuvelfhof omstreeks 1380 in leen hield en de aanduiding “borch” wil

waarschijnlijk zeggen, dat het een versterkt huis was. In 1398 was zijn bijnaam “de oude”. Het moet dan ook zijn zoon zijn geweest, die omstreeks 1417 als beleend met de Stuvelfhof voorkomt. Waarschijnlijk is deze zoon identiek met de Johan die in 1433 als **Johan (III) de Rode** (Rufus) “den hoff toe Stuvellinge mit synen toebehoeren” in leen ontving. Zij zoon, eveneens **Johan (IV) de Rode** geheten, werd in 1452 met de Stuvelfhof beleend, na de dood van zijn vader. Hij was getrouwd met Geertruid van Bevervoorde. Uit dit huwelijk sproot een dochter Catharina, die omstreeks 1461 huwde met **Reinolt van Coeverden**. Kort na hun huwelijk, omstreeks 1462 werd hieruit een zoon Johan geboren. Ten behoeve van deze kleinzoon deed Johan de Rode – die toen op leeftijd moet zijn geweest – in 1494 afstand van “de Stuvelfhof mytter woenynghe ende toebehoeren, als Johan die Rode ende syne viervadere dat beseten hebben; dat erve toe Matena; dat erve tot Heckhuys, gelegen in den kerspell van Merckloe in de buerschap toe Heryck”, waarna **Johan van Coeverden** er in 1495 door de bisschop mee werd beleend. Deze van Coeverden verscheen als riddermatige op de landdagen sedert 1494 en stierf in 1505. Hij huwde met Maria van Ittersum, waarbij hij twee kinderen had: Reinolt en Fye, welke laatste in 1521 huwde met Joost van Buren tot Davensberg en later drost werd te Werne in Westfalen. (Omstreeks deze tijd waren de van Coeverden’s ook in het bezit geraakt van de huizen Heeckeren, Scherpenzeel en Wegdam). Toen na de dood van zijn vader **Reinolt van Coeverden** werd beleend met de Stuvelfhof, was hij nog minderjarig. Als zijn voogd trad toen op zijn oom Wolter van Coeverden tot Scherpenzeel. Nadat Reinolt in 1518 meerderjarig was geworden werd hij zelf beleend met de Stuvelfhof. Pas in 1527 verscheen hij als riddermatige op de landdag en heeft deze regelmatig bijgewoond tot en met 1571. Hij was getrouwd met Cornelia van Varick. Dit echtpaar liet in 1560 de Stuvelfhof nieuw bouwen, getuige het opschrift van een gevelsteen uit 1708. Reinolt van Coeverden overleed in 1574, waarna zijn oudste zoon Gosen van Coeverden als leenvolger met de Stuvelfhof werd beleend. Hij erfde echter ook de havezate Rhaan bij Hellendoorn, reden waarom hij nog dezelfde dag de Stuvelfhof overdroeg aan zijn jongere broer Jacob. Sedert 1573 verscheen **Jacob van Coeverden** reeds op de landdagen, voor het laatst in 1580. Tenslotte compareerde hij nog een keer in 1605. Door toen de verschijnen, maakte hij duidelijk de kant van de opstandelingen in de 80-jarige oorlog te hebben gekozen, aangezien de meeste riddermatigen in die tijd niet verschenen en uit veiligheidsoverwegingen zich met vrijgeleides op hun bezittingen hadden teruggetrokken. Van Coeverden huwde in 1591 met zijn familielid Anna van Ittersum, dochter van Wolf van Ittersum tot Gerner. Hun enig kind was **Borchard van Coeverden**, die in 1619 na de dood van zijn vader beleend werd met diens leengoederen, waaronder de Stuvelfhof, of zoals men toen algemeen sprak van “de Stoevelaar”. Borchard van Coeverden volgde een militaire loopbaan; in 1626 was hij kolonel. Daarom werd hij pas in 1641 als riddermatige geadmiteerd in de Ridderschap van Overijssel. Nog datzelfde jaar overleed hij. Te Deventer was hij in 1626 gehuwd met Anna Catharina Ripperda, dochter van de heer van Weldam, Unico Ripperda. Dit echtpaar kreeg 6 kinderen. Anna overleed in 1677 op het huis Keppels, dat stond aan de Larenseweg in Markelo. Zij was daar gaan inwonen bij haar dochter Agnes van Coeverden die in 1675 weduwe werd van Carel Otto Schele.

De oudste zoon **Jacob van Coeverden** verkreeg na de dood van zijn vader de beschikking over de Stoevelaar, hoewel hij daarmee pas in 1686 werd beleend. In 1652 werd hij toegelaten tot de Ridderschap van Overijssel. Sedert 1654 was hij gecommiteerde ter Admiraliteit van Amsterdam. Aan hem is het te danken geweest, dat er een schip werd gebouwd, welk “Coeverden” werd genoemd en op de achterspiegel het familiewapen der Van Coeverdens droeg. Tevens was hij vanwege Overijssel afgevaardigde naar de vergadering van de Staten-Generaal te ’s-Gravenhage van 1666 tot 1693. Tijdens de moeilijke periode voor Overijssel direct na de Munsters-Keulse bezetting van 1672-1674 was hij lid van het college van Gedeputeerde Staten. Als fervent aanhanger van de prins van Oranje werd hij in 1675

aangesteld tot dingwaarder (openbare aanklager in het hoogste gerechtshof van Overijssel), welke functie hij vervulde tot aan zijn dood. Sedert 1684 werd die functie gecombineerd met die van de stadhouder van de lenen. Tenslotte vertegenwoordigde hij van 1695 tot 1705 Overijssel in de Raad van State. Een andere functie, welke echter verbleekt tussen alle belangrijke posten die hiervoor genoemd zijn, die hij in 1659 verkreeg (via vererving van Twickel) was die van erfmarkerichter van de marke Markelo. Deze erfelijke functie bleef ruim 100 jaar in handen van eigenaren van Stoevelaar. Daarnaast waren ze ook nog de belangrijkste adjudant van de erfmarkerichter (het Weldam) van de marke Stokkum en Herike en ook nog eens markenrichter van Elsen.

Negenenzeventig jaar oud overleed Jacob van Coeverden in 1707 op de Stoevelaar. Jacob was

de Stoevelaar, geteekend door J. van der Wijck

in 1659 te Hengelo gehuwd met Nicolina Ripperda, dochter van Willem Ripperda van Hengelo en Boxbergen en Aleid van Boekhorst. Nicolina kreeg bij haar trouwen van haar vader een aanzienlijke som geld om daarmee de Stoevelaar ingrijpend te verbouwen. Het huis telde in die tijd acht vuursteden en behoorde daarmee tot de wat grotere havezaten in Twente. Het vermogen van de heer van Stoevelaar werd in die tijd geschat op 150.000 gulden, waarmee hij tot de niet onbemiddelde edelen van Twente behoorde.

Uit het huwelijk Van Coeverden-Ripperda stonden negen kinderen. Waarschijnlijk als gevolg van een besmettelijke ziekte overleden op Stoevelaar in 1677 zowel Unico als Johanna Cornelia van Coeverden.

Amelis van Coeverden overleed in 1675

als 5-jarige door verdrinking in één der grachten van Stoevelaar. Jacob Floris van Coeverden overleed in 1697 toen hij begin twintig was. De jongste overlevende zoon was **Willem van Coeverden**, die in 1689 in de Ridderschap werd verschreven.

Waarschijnlijk was het huis in 1676 niet afdoende verbouwd, in 1700 werd het al weer gesloopt en vervangen door een geheel nieuw landhuis. Toch zou Willem van Coeverden de voltooiing van het nieuwe huis niet beleven. Als majoor in het regiment van Baer sneuvelde hij in 1706 te Ramillies tijdens de Spaanse successie-oorlog. Zijn oudere broer Borchard Amelis was al in 1685 in de Ridderschap verschreven omdat hij van zijn moeder Hengelo had verkregen, zodat z'n jongere broer Willem vanwege Stoevelaar zitting kon nemen.

Het was deze **Borchard Amelis van Coeverden** die de nieuwbouw van het Stoevelaar liet afmaken na de dood van zijn vader en zijn broer Willem.

Boven de deur van het nieuwe huis werd een gevelsteen geplaatst met de volgende uit het latijn vertaalde tekst:

“In het jaar 1460 heeft Reinoud van Coeverden, kleinzoon van Reinoud, den laatsten heer van Van Coeverden en Drenthe, dezen burcht voor zich en de zijnen verkregen door zijn huwelijk met Catharina de Rode van Heeckeren. Van toen af hebben zijn zoon en kleinzonen, allen hunne vaders opvolgende, tegelijk met hunne echtgenooten het onafgebroken bezeten, namelijk Johannes en Anna van Ittersum erfvrouw van Rhaan, Reinoud en Cornelia van Varik tot Varik, Jacobus en Maria van Ittersum tot Garner, Borchardus en Anna Catharina Ripperda tot Weldam, Jacobus en Nicolina

Ripperda tot Hengelo en Borchardus Aemelius tot Stoevelaar en Hengelo, die, toen het door ouderdom in elkander viel, het vernieuwd heeft. Het oude kasteel zijnde gesticht Anno 1208".

Duidelijk spreekt hieruit de trots van het geslacht, waarin zelfs verwezen wordt naar de tijd toen de Van Coeverdens optraden als burggraven van Coevorden.

In 1678 erfde hij het Huis te Hengelo en in maart 1710 werd Borchard Amelis van Coeverden aangesteld tot Drost van Twente, maar in oktober van hetzelfde jaar stierf hij ongehuwd; hij werd begraven in de Markelose kerk. Z'n 3 broers waren vroegtijdig gestorven: Unico overleed als 15-jarige na een langdurig ziekbed, Ameljs verdronk als 11-jarige in de gracht en Jan-Cornelis stierf 100 dagen na z'n geboorte plotseling zonder ziekteverschijnselen. Erfgenamen van de boedel, bestaande uit zowel Hengelo als Stoevelaar, werden de kinderen van Borchards zuster Aleida Isabella van Coeverden, die te Eibergen in 1676 was getrouwd met Arnold Ludolf van Keppel tot Odink.

Hiermee kwam een eind aan de bewoning van vele generaties van Coeverden op het Stoevelaar. De van Coeverdens behoren tot de oudste Nederlandse adellijke geslachten. De stamboom gaat terug tot omstreeks 1110. Rond Goor bezat de familie vijf eeuwen lang havezathen als Stoevelaar, Scherpenzeel, Heeckeren en Wegdam. De laatste kasteelbewoner was Frits van Coeverden die tot begin 1800 op Wegdam woonde en degene die het gehele familievermogen bestaande uit kasteel en vele boerderijen heeft opgesoupeerd. Sindsdien bestond de familie niet meer uit jonkers en jonkvrouwen met functies die bij de adelstond hoorden, maar uit boeren en arbeiders.

Stoevelaar werd in 1711 toebedeeld aan de jongere zoon **Johan Philips Christoffel van Keppel**. Het goed vertegenwoordigde toen nog slechts een waarde van 30.000 gulden, dus nog maar 20% van de waarde van ruim 50 jaar terug. Duidelijk is dat de andere kinderen ruim hebben meegedeeld in het aantrekkelijk bezit van de Stoevelaar. De havezate Hengelo werd aan jongere broer Georg Borchard Unico van Keppel toegescheiden.

Johan van Keppel overleed in 1741 en z'n kinderloze weduwe Agnes van Rheede in 1743. Op verzoek van de erfgenamen werd een inventaris opgemaakt van de nagelaten goederen op de Stoevelaar. Hieruit blijkt dat in de volgende ruimtes goederen waren opgeslagen: in het eetgemack, in 't cabinet aan de vrouw van Stoevelaars slaapcaamer, op de groote zaal, in de rooje kamer, in de andere slaapkamer, in 't voorhuys, op de kamer boven het eetgemack, de alkovekamer, de kamer naast d'alkovekamer, boven op de gang, op de zolders, in 't eetsaal beneeden, 't camertie agter 't eetsaal, in de wijnkelder, in de melkkelder, in de bierkelder, in 't gemak daar het volk eet, in de kookeuken, in de stal, in 't bouwhuys, in de brouwerij en 't bakhuys, op de knegtskamer.

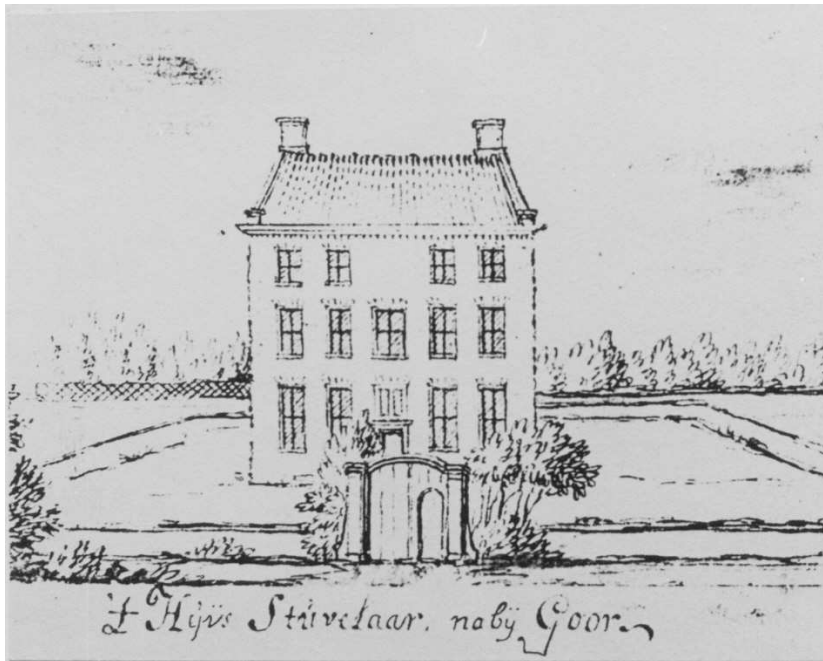
Van Keppel had de boedel behoorlijk desolaat achtergelaten, want tegenover de activa ter waarde van 120.000 gulden stonden schulden van ongeveer 116.000 gulden. Op last van de crediteuren werd Stoevelaar gerechtelijk verkocht.

Voor 57.000 gulden werd de Zwolse burgemeester **Derk van der Wijck** (één van de belangrijkste schuldeisers) de nieuwe eigenaar. Hij knapte het huis op en verving één der bouwhuizen getuige het jaartal 1744 in een nog aanwezige steen. Derk van der Wijck was lid van de Zwolse stadsregering en lid van Gedeputeerde Staten van Overijssel en verwierf zich daardoor veel aanzien. Waarschijnlijk woonde het echtpaar van der Wijck slechts bij uitzondering op de Stoevelaar. Uit een volkstelling van 1748 blijkt dat de Stoevelaar dan leeg staat en dat een bouwhuis bewoond werd door de hovenier Hendrik Eggink met zijn vrouw en zes kinderen. Van der Wijck overleed kinderloos in 1751.

Bij testament had Derk de tweede zoon, **Jan Hendrik van der Wijck** (1731-1809), van zijn overleden broer Berend Hendrik tot erfgenaam benoemd. Jan Hendrik trouwde in 1755 te Deventer met Maria Brouwer (1732-1788), die hem dertien kinderen schonk.

Na het overlijden van Jan Hendrik konden de vele erfgenamen maar niet tot overeenstemming komen over de verdeling van de boedel van hun vader. Ten behoeve van een ophanden zijnd

proces werd in 1816 een beschrijving gemaakt van de boedel. Hieruit blijkt dat het huis toen was “voorzien met een ruim voorhuis, zijdkamer, kelderkamer, daarbij een mangelkamer en een wijnkelder, een kelderkeuken, een waschkamer voorzien met een pomp, een melkkelder met nog drie kleine keldertjes, een klein kamertje bij de trap van de kelderkeuken”. Op de eerste verdieping bevonden zich een met hout beschoten zijdkamer, waarnaast twee kleine kamers. Op de verdieping daarboven trof men de grote zaal behangen met tapijten aan, twee behangen kamers, waarachter nog enkele kamers met haardsteden, verder nog vijf kamers, zo grote als kleine en tenslotte nog een zolder met ondermeer een meidenkamer en een vliering.

Oude prent van de havezate Stoevelaar

Op de plaats bevonden zich twee bouwhuizen; het rechter met een stalling voor zes paarden, een stal met een grote deel, een brouwhuis, een bakkamer en buiten een varkensschot. In het linker bouwhuis was een oranjerie, een koetshuis, een berging voor hout, een timmerkamer, een keuken, een knechtenkamer, een opkamer en een groenkelder. Verder behoorde toen tot de havezate nog het muldershuis, de erven Philipsborg, Wissink, Warmelo, Morsink, Slot, Stoevelman, Hekhuis en

Mottena, alsmede de katersteden Koldendijk, Kleine Höfte, Koldenberg en Nijland. De erfgenamen Van der Wijck verklaarden tenslotte, dat aan de havezate nog waren verbonden: het recht van verschrijving in de Ridderschap; het borgmanschap te Goor; de aanstelling van een organist te Goor; samen met de magistraat van die plaats, hebbende ieder één stem; het recht van collatie te Markelo, waarin begrepen was het aanstellen van de schoolmeester, de koster en de voorzanger en het beheer van de kerkgoederen, dat te samen met de huizen Oldenhof en Westerfliet. Tenslotte behoorden aan de havezate nog gestoelten en een grafkelder in de kerk te Goor en een plaats voor twee banken in de kerk te Goor, “zijnde het gestoelte daar uitgenomen in den jare 1795”.

Tot een proces kwam het niet en men besloot in 1817 de goederen publiek te verkopen en dan de opbrengsten te verdelen. Een groot aantal percelen werden aan de kopers toegewezen, echter Stoevelaar en de direct daaronder ressorterende goederen werden aangehouden. Daarbij werd als eerste perceel het huis omschreven en als tweede perceel de beide bouwhuizen, het voorplein of de “plaats”, de binnen en buitenbruggen, de hof met de vijver, broeikas en een “gemetselde mestvaalt”, dit alles omsloten door de buitengracht. Verder nog het aan de noordzijde gelegen kanaal, de daar gelegen kooikolk met de slingersloot, het eilandje, het goudvisvijvertje, de brede sloot of gracht, een koepeltje en een loods, beide van planken opgetrokken. Tot het derde perceel werd gerekend de windkorenmolen met het molenaarshuis, dat toen gehuurd werd door Gerrit Hendrik Lantink.

Op het laatste nippertje werden het kasteel en de bouwhuizen buiten de verkoop gehouden, en toegewezen aan de oudste zoon, **Berend Hendrik van der Wijck** (1756-1830). Uit de

verkoop verkreeg Berend Hendrik ook nog de boerderijen Morsink (Heetland), Slots (de Leeuw), Warmelo, Kleine Hofte en Stoevelman met daarbij ruim 100 ha grond. Broer Derck van der Wijck in Oosterhesselen verwierf de boerderijen De Thije, Plasman en Flipborg, terwijl broer Jan van der Wijck in Hellendoorn eigenaar werd van Hekhuis en Mottena. Ook verschillende zwagers kregen gedeelten van het bezit op hun naam.

Uit de vele correspondentie die we vonden in zowel de kerkelijke-, gemeentelijke- en markearchieven, blijkt dat de van der Wijcks geen gemakkelijke personages waren en in alle gevallen op hun strepen bleven staan.

De eigen kerkdeur

Johan Philips Christoffel van Keppel, een vroeger bewoner van 't Stoevelaar had voor eigen rekening aan de noordzijde van de kerk in Goor een deur laten aanbrengen voor privé-gebruik. Gaandeweg was echter ook het "gewone" kerkvolk, dat van die kant de kerk naderde, gebruik gaan maken van deze deur. Dit stond de nieuwe eigenaar van 't Stoevelaar, Jan Hendrik van der Wijck echter niet aan. Toen de kerkgangers gewoontegetrouw op Nieuwjaarsdag van het jaar 1758 de kerk via deze deur wilden betreden bleek dit onmogelijk te zijn aangezien van der Wijck deze van een slot had voorzien waarvan alleen hij de sleutel bezat. De kerkenraad nam daarmee uiteraard geen genoegen en eiste de sleutel op, aan welke eis zonder mankeren gehoor werd gegeven. De daarop volgende zondag bleek echter de sleutel niet te passen omdat van der Wijck stiekum een ander slot had laten aanbrengen. Deze onverkwikkelijke zaak zou de gemoederen van zowel het stadsbestuur van Goor, als het kerkbestuur, de borgmannen en de Drost van Twente gedurende vele maanden bezig houden. Pas na ruim 1½ jaar verklaarde de bekende Twentse advocaat dr. Racer namens de graaf van het Weldam (borgman van Goor), dat van der Wijck rechtmatig had gehandeld en daarmee bleef de kerkdeur voor de "gewone" kerkgangers gesloten.

Berend Hendrik van der Wijck was, toen hij eigenaar werd van de Stoevelaar, ongehuwd, gepensioneerd kolonel van de cavalerie en o.a. lid van de Provinciale Staten van 1814 tot 1830. Hij was al woonachtig op de Stoevelaar en had een meer dan vriendschappelijke band met z'n huishoudster. Uit deze verhouding werden 2 dochters geboren en toen de derde zich aankondigde, Berend Hendrik was toen 64 jaar, trouwde hij in 1820 alsnog met de toen 26-jarige huishoudster Jenneken Volbrink, die aanvankelijk inwoonde bij haar zuster op de Klomp. Blijkbaar was Jenneke nogal bijdehand, want ze liet haar moeder, één jaar jonger dan haar man, uit Enter overkomen en zorgde er ook voor dat familieleden van haar in dienst traden bij de Stoevelaar of een boerderij konden pachten.

Het Herenhuis dat ter vervanging van de Havezate Stoevelaar werd gebouwd. Tekening van 1840.

Hendrik in 1830 liet z'n weduwe een nieuw herenhuis bouwen, waarna omstreeks 1846 het

Het lijkt erop dat er nogal losse zeden heersten op het kasteel. De heer Albert Herm Boskamp (1799-1869), onderwijzer aan het markeschooltje van Herike, was in de kost op het Stoevelaar, mede om de dochters van der Wijck privé-onderwijs te geven. De meester hield echter toch nog tijd over om zich te verpozen met de inwonende meid, Christina Slot (1805-1882) uit Goor. In 1852 trouwde hij, op 52-jarige leeftijd, met haar.

Na het overlijden van Berend

kasteel werd afgebroken. Het bleek een sterk kasteel te zijn geweest dat op elke hoek een zware toren had. De muren waren bijzonder dik. Het gebouw, waaraan zich veel Bentheimer steen bevond, was geheel omringd door water en had bovendien nog een buitengracht. Het sloopmateriaal, bestaande uit Bentheimerstenen, metselstenen, Bremerstenen, vloerstenen, rode esters en houtwerk, werd openbaar verkocht. Tweede dochter Berendina Johanna (1819-1861) trouwde in 1854 met de Markelose huisarts Egbers, nadat ze in 1844 al een voorkind had gekregen dat door meester Boskamp werd aangegeven. Derde dochter Marie Henriette (1821-1891) werd de erfopvolgster toen zij in 1850 trouwde met **Johannes Jarman** (1805-1870), geboortig uit Amsterdam. Nadat dit echtpaar 4 dochters had gekregen, vertrok het gezin naar Lochem en bood in 1863 publiekelijk te koop aan “De Havezate Stoevelaar, met wildrijke jagt, rechten van medecollatie van predikanten, koster, voorzangers enz. bij de Hervormde Gemeenten van Goor en Markelo, benevens 3 zitbanken in de Hervormde Kerk te Goor en 4 zitplaatsen in de Hervormde Kerk te Markelo.

De Notaris C. M. WIJNEN te Goor zal op Dingsdag den 26 Mei 1863 bij inzate en op Dingsdag den 9 Junij daaraanvolgende bij toeslag, beiden des voormiddags ten 10 ure, in het Logement *den Engel* te Goor publiek verkoopen:

De Havezathe

STOEVELAAR,

met wildrijke jagt, regten van medecollatie van predikanten, koster, voorzangers enz. bij de Hervormde Gemeenten van *Goor* en *Markelo*, benevens 3 zitbanken in de Hervormde Kerk te *Goor* en 4 zitplaatsen in de Hervormde Kerk te *Markelo*.

Deze Havezathe, geheel tiendvrij, groot 73 bunders 98 roeden 2 ellen, gelegen onder de Gemeente *Markelo*, Buurtschap *Herike*, $\frac{1}{4}$ uur van *Goor*, met eene Allée naar den Straatweg van *Deventer* tot de *Hannoversche* grenzen, nabij den daar te stellen Spoorweg *Zutphen-Euschede*, niet verre van het riviertje *de Regge*, bestaat in een voor weinig jaren gebouwd Heerenhuis, bevattende 7 groote kamers, ruime gangen, keuken, twee watervrije kelders, zolder, kook- en waschhuis met annexe stalling voor paarden en koebeesten, kelder, hooizolder, welwaterpomp, eene uitgestrekte tuin met schuttingen voor perziken, exquisite vruchtboomen, aangename en smaakvol aangelegde wandelingen, bosschen, lanen met opgaande eikenboomen, dennen en slaghout, een boerenplaats en katerstede met uitmuntende bouw- en weilanden.

De veiling zal geschieden in de hierna omschreven perceelen en massa's. — Alles dagelijks te bezichtigen, mits voor het huis vooraf belet vragende, terwijl 4 dagen voor de inzate en 4 dagen voor den toeslag aanwijzing der perceelen zal worden gedaan.

De grootte van het landgoed besloeg nog ruim 73 bunders en omvatte 69 percelen. De havezate bestond in “een voor weinige jaren gebouwd Herenhuis, bevattende 7 groote kamers, ruime gangen, keuken, twee watervrije kelders, zolder, kook- en waschhuis met annex stalling voor paarden en koebeesten, kelder, hooizolder, welwaterpomp, eene uitgestrekte tuin met schuttingen voor perziken, exquisite vruchtboomen, aangename en smaakvol aangelegde wandelingen, bosschen, lanen met opgaande eikenbomen, dennen en slaghout”.

Men had, heel verstandig, gewacht met de verkoop totdat de gemeenschappelijke markegronden van de marke *Herike* in 1861 waren verdeeld. Hierdoor had men aanzienlijk meer grond te verkopen. De laatste bezittingen werden in 1866 van de hand gedaan. Daarmee

was het grootgrondbezit van de Stoevelaar uit de Middeleeuwen, stapsgewijs en in kleine stukken, volledig overgegaan in particulier bezit.

Boerderij Stoevelaar met de door Jannink aangebouwde herenkamer.

Eigenaren van het huisperceel met 6 hectare grond werden de **gebroeders Nicolaas (predikant) en Engbert Jannink** uit Goor. Zij lieten het herenhuis slopen en verbouwden één van de bouwhuizen tot een boerderij met aangebouwd een ronde herenkamer voor eigen gebruik.

Het andere bouwhuis werd in 1865 verkocht aan de landbouwer jonkheer F.W.W.H. van Coeverden uit Kerspel-Goor, een telg uit het aloude van Coeverden-geslacht dat eeuwenlang eigenaar was geweest van het Stoevelaar. Mogelijk uit nostalgische overwegingen kocht hij dus bij de laatste verkoop van het Stoevelaar een schuur uit het vroegere familiebezit. Hij liet de schuur verbouwen tot boerderij en ging er wonen. Ruim 10 jaar later, in 1878, werd ook deze boerderij eigendom van de familie Jannink. Uiteindelijk werd het door de pachters, de familie Krebbers, aangekocht.

05-08-1915

Dinsdagnamiddag, omstreeks 5 uur, ontlaste zich boven de buurtschap Herike een onweersbui, waarbij de bliksem in de aan de boerderij van 't Stoevelaar gebouwde koepel van de heer Jannink uit Goor sloeg, welke koepel, met de zich daarin bevindende meubelen enz., totaal verbrandde. Met behulp van de burens wist men de boerderij te behouden. Een en ander was tegen brandschade verzekerd.

In 1872 deelden de broers Jannink hun bezit, waarbij de Stoevelaar werd toegescheiden aan **Nicolaas Jannink**. Jannink was gehuwd met Eva Catharina van Heek, die in 1899 overleed. Na het overlijden van hun vader in 1902 gingen de kinderen Jannink over tot scheiding van de nalatenschappen van hun ouders.

Stoevelaar werd toebedeeld aan de zoon **Engbert Nicolaas Jannink**, fabrikant te Goor. Engbert Jannink huwde eerst met Geertruida

Bussemaker en na haar overlijden in 1905 met haar zuster Engelberta. Jannink overleed in 1914 waarna Stoevelaar vererfde op **Nicolaas Gerhard Jannink**, eveneens fabrikant in Goor. Deze verhuurde Stoevelaar als boerenbedrijf. In 1952 werd het goed verkocht aan de pachter, de landbouwer **Johan Berend Jan Elbert**.

Zijn nakomelingen bewonen en bewerken nu Stoevelaar nog steeds, waarbij de herenkamer moest wijken voor een moderne aanbouw.

In 1984 werden de landerijen ingebracht in de ruilverkaveling, waarbij percelen werden samengevoegd en watergangen werden gedempt. Daardoor ging veel van de vroegere charme van de oude huisplaats verloren.

Dagboeknotities van de Heer van Stoevelaar in 1636.

Schrijver van deze aantekeningen van velerlei en zonderlinge aard was de toenmalige eigenaar van het Stoevelaar, Borchard van Coeverden.

Vele van deze korte notities zijn van geen enkele waarde (vaak gaat het over de weersomstandigheden) en zullen dan ook buiten beschouwing worden gelaten. Ook onbelangrijk doch misschien wel aardig om te lezen zijn de volgende aantekeningen: “den 1. Januari, aan den boschwachter gelast, elke arme die Nieuwjaar wenscht, aan de poorte een brood te geven, na gerant van de grootte van het huishouden” of “den 4den Februari den armen te laten aanzeggen wel dood hout te mogen sprokkelen maar niet te stelen”. Ook de volgende mogen we niet overslaan: “10 Februari den boer Slots-Jan ’n pak slaag gegeven, met mijnen stok, omdat hij die eendenbijt in die buitengrachte had laten digt vriezen”. Een nogal hardhandige manier van straffen. De adel durfde in die tijd; wie weet hoe vaak van Coeverden erop geknuppeld heeft.

Zijn tuinbaas Peters behandelde hij minder hardhandig. Misschien was dat geen katje om zonder handschoenen aan te pakken, mogelijk ook was de tuinbaas niet bij hem in loondienst, maar een zelfstandige die dagelijks of periodiek de tuinen onderhield. We lezen op 12 Mei: “Hedenmorgen heeft mij de tuinbaas Peters in d’oranjerie gebrutaliseerd, dat er neusbloeding op is gevolgd”. “17 Mei heeft mij die tuinbaas uitgescholden voor een dikbalg, nu zal hij weg; dat heb ik gezegd tegen mijne huisvrouw, maar die wil hem niet missen”.

“Den 11. Juni is ons kindje Marie verdronken in de buitengrachte; het was met Sint Jacob 4 jaar gepasseerd. Het kindermeisje was in het bouwhuis bij den knecht Toone. Haar heeft mijne huisvrouw dadelijk weggejaagd. Zij was uit Goor. Ons Marie was gedoopt in Den Haag door Dominee Lamotius, dezelfde die mijn Vriend Johan van Oldenbarneveld heeft bijgestaan in de laatste ure. Peter en Meter waren de Heer en Vrouwe van Mimmenum. Hun geschenk bestond in een silveren wiege. Op dezen Huize gebeuren nogal eens ongelukken. Zoo heeft in de Spaansche tijden (alsof die toen reeds voorbij waren) een neve zijne nichte doorschoten en is toen tot de Spanjolen overgegaan”.

“1. July. ’s Avonds na tien. Mijne Huisvrouw heeft den geheelen dag de bonnette verkeerd op gehad. Ikke stil gezwegen want ’t is eene Ripperda”. ’t Schijnt tussen de echtelieden niet altijd pais en vree te zijn geweest, want regelmatig leest men van onderlinge kibbelarijen. Meestal bij of na de maaltijden want we lezen: “toen wij aanzaten, of toen men afnam, of toen men opbragt”. Tot slot nog de notitie van de 13^e November: “Gisteravond had ik den Heer van Peccedam ten mijnen. Onder een glas verhaalde hij mij, dat hij genoodzaakt zoude zijn zijne woning geheel te restrueren, want dat alles zwak begon te worden en de zolders vol lekagie. Hij vroeg mij om vijfduizend gulden te leen, die ik hem tegen 4 en een kwart geschoten heb. Vele dingen verhaalde hij mij van de onderlinge veeten tusschen de vroegere Heeren van den Peccedam en den Olidam. Zeer aardig om aan te hooren. Ook verhaalde hij mij dat vroeger de Heer van Peccedam ’n broer was geweest van den Heer van Elsen, Hendrik van Raesfelt. Dat deeze beide broeders brutale mannen geweest waren, en dat toen eens een kindje, een meisike van ruim 4 jaar, op den Peccedam vermist was, naar men eischte gestolen uit wraak door eene heidinne of koddebeijersche, dat wist men niet, maar beide, de heidinne en de koddel, en het zoontje van de laatste zouden gebrutaliseerd zijn, ende daarom zou ’t geschied zijn. Na 16 of 17 jaar was dat meisike weer teregt gekomen, maar toen was eene heidinke door toedoen van de Heer van

Elsen levend aldaar op de Brink verbrand van wegens tooverije – anderen zeggen ook wel vanwegens lutherije, omdat het wijf nooit ter misse ging en haar sonden niet wilde biechten”.
Tot zover enkele grepen uit de notities van van Coeverden, de bewoner van de Stoevelaar, uit 1636.

3-4-1681 Kerkboek Goor.

Huwt Joannes Stroe van Warendorp, comende uit het clooster, gaerdeneer opt Stuiveler met Christina Sanders van Borcken. Doop 12-1681 Maria Agnes van Warendorp geb. op Stoevelaar.

achterzijde bouwhuis bij Stoevelaar

Het betreft een terrein van hoge archeologische waarde (CMA-nr. 2547; CAA-nr. 4829). In 1952 werd het grootste deel van de gracht gedempt. Ook de ruilverkavelingen in 1984 hebben veel schade toegebracht. Het grachtenstelsel is door verkleuringen in de grond en door reliëfverschil nog te herleiden. Bij het koetshuis ligt nog een deel van de 6 meter brede gracht open, thans eendenvijver. Op het terrein zijn nog puinresten aanwezig, met mogelijk nog een deel van de fundamenteën.

Bewoning van het Stoevelaar

I.1 Reinoud van Coeverden.

Gehuwd met **Catharina de Rode van Heeckeren.**

Uit dit huwelijk:

1. **Johannes van Coeverden** (zie II.110).

II.1 Johannes van Coeverden, overleden circa 1504.

Gehuwd met **Anna van Ittersum ervrouwe van Rhaan.**

Uit dit huwelijk:

1. **Reinoud van Coeverden** (zie III.110).

III.1 Reinoud van Coeverden, geboren circa 1498, overleden circa 1572.

Gehuwd met **Cornelia van Varik tot Varik.**

Uit dit huwelijk:

1. **Jacob Reinolts van Coeverden tot Stuvelaar** (zie IV.110).

IV.1 Jacob Reinolts van Coeverden tot Stuvelaar, overleden circa 1618.

Gehuwd met **Maria van Ittersum tot Garner, geboren op 02-11-1561 te Dalfsen.**

Uit dit huwelijk:

1. **Borchard van Coeverden** (zie V.110).

V.1 Borchard van Coeverden, geboren 1593, overleden 1659.

Gehuwd voor de kerk 1626 te Deventer met **Anna Cathrina Ripperda tot Weldam**, geboren circa 1610, overleden op 03-08-1677 op Keppels, begraven op 09-08-1677 te Goor. Vijf van hun kinderen worden in 1658 tot lidmaat aangenomen te Goor.

Uit dit huwelijk:

1. **Anna Maria van Coeverden**, geboren 1627 te Goor, huwt ca 1645 met Goossen van Coeverden.
2. **Jacob van Coeverden tot Stuivelaer** (zie VI.211).
3. **Cornelia van Coeverden**, geboren 1630 te Goor.
4. **Anna Elisabeth van Coeverden**, geboren 1632 te Goor.
In 1632 is er een Maria geboren (gedoopt te Den Haag) en zij verdrong op 11-6-1636 in de gracht van het Stoevelaar (niet duidelijk is of dat Anna E. is, of mogelijk een tweeling).
5. **Philips Otto van Coeverden**, geboren 1634 te Goor, overleden circa 1690, huwt in 1667 te Goor met Anna Sophia Frisia van der Capellen tot Aartsbergen.
6. **Agnes van Coeverden**, geboren 1636 te Goor, begraven op 20-02-1714 te Markelo, huwt 29-7-1664 te Goor met Carl Otto Schele toe der Venebrugge. Zij wonen op Keppels bij Markelo.
7. **Judith Margriet van Coeverden**, geboren 1638 te Goor.
8. **Jacomina van Coeverden**, geboren 1639 te Goor.
9. **Reint van Coeverden**, geboren 1640 te Goor, overleden op 07-11-1665 te Amsterdam, gestorven de manhaftige zeeheld Reint van Coeverden zoon ten Stuiveler, coemende kranck tot die zee uit die vloot onder den manhaftigen Michiel die Ruitter met den welcken hij lange in zee geweest was en met groot verlangen verwacht wert. Wort het dode lichaem gehaelt van Amsterdam en begraven bij sijn suster in de Broerenkercke tot Deventer.
10. **Isabella van Coeverden**, geboren 1651 te Goor, overleden op 31-10-1665 te Deventer aen de kinder pocken en is Christelijk ontslapen omtrent des avont. Begraven Broerekerk te Deventer.

VI.2 **Jacob van Coeverden tot Stuivelaer**, markenrichter van Elsen, geboren 1628 te Goor, overleden te Herike, begraven op 05-06-1707 te Markelo.

Gehuwd voor de kerk op 03-08-1659 te Goor met **Nicolina Ripperda tot Hengelo**.

Uit dit huwelijk:

1. **Borchard Amelis van Coeverden tot Stoevelaar & Hengelo**, Landdrost, geboren circa 1660, begraven op 25-10-1710 te Markelo. In 1681 is hij doopgetuige bij een kind van Anholt in dorp Markelo.
2. **Unico van Coeverden**, geboren te Herike sijnde de tweede soon. Gedoopt 1662 te Goor, overleden op 22-06-1677 te Herike, sterft na langduirige krancheit. Begraven op 26-06-1677 te Goor.
3. **Amelijns van Coeverden tot Stuivelaer**, geboren circa 1664, overleden op 03-08-1675 te Herike. Op dincxdagen avont na Diepenhemse kermisse wort vermist en int water van die grachte gevonden de jongste soon Amelijns.
4. **Jan-Cornelia van Coeverden**, geboren op 06-09-1667 te Herike tusschen den 5 en 6 sept. 's nachts omtrent 1 uren. Gedoopt 09-1667 te Goor, overleden op 13-12-1667 te Herike, 98 dagen oud, sterft seer subyt sonder enige krancheit. Begraven op 16-12-1667 te Goor.
5. **Jan Floris van Coeverden ten Stuivelar**, geboren te Herike, gedoopt 12-1676 te Goor.

Van ca 1712 tot 1743 bewoond door de familie **Johan Philip Christoffel van Keppel** (ovl 1741) en vrouw **Agnes van Rheede** (ovl 1743). Zij waren de erfgenamen van de Van Coeverden's en waren kinderloos.

Bij de volkstelling van 1748 wordt het bewoond door de tuinman:

Den Huyze Stoevelaer. **Henderik Eggink** hovenier en **Fenneken** zijn vrouw. Kinderen Hendericus en Wolter. Derk, Jan, Derkien, Gerrit.

Vervolgens wordt het in 1751 aangekocht door de Zwolse burgemeestersfamilie Van der Wijck.

I.1 **Jan Henric van der Wijck**, geboren op 02-07-1731 te Delden, overleden op 27-12-1809 te Herike op 78-jarige leeftijd, zn. van Berend Hendrick van der Wijck (1692-1732) en Anna Margareta Klint. (zij hertr. 10-02-1737 te Delden met Jacobus van der Water uit Utrecht).

J.H. heeft een broer Derk van der Wijck (1732-1813) op 10-2-1761 huwt met Henrietta Brouwer wonende te Diepenheim (laten 10-1-1762 te Diepenheim Berend Hendrik dopen en 14-8-1763 Maria).

Ondertrouwd op 26-10-1755 te Markelo, gehuwd voor de kerk op 24-jarige leeftijd op 09-11-1755 met **Maria Brouwer(s)**, geboren 01-1732, overleden op 12-12-1788, dg. van Herman Jan Brouwer.

Uit dit huwelijk:

1. **Berend Hendrik van der Wijck** (zie II.113).
2. **Maria Hendrietta van der Wijck**, geboren te Herike, gedoopt op 02-10-1757 te Goor.
3. **Harmanna Johanna van der Wijck**, geboren te Herike, gedoopt op 01-10-1758 te Markelo.
4. **Derk van der Wijck**, geboren te Herike, gedoopt op 22-04-1760 te Markelo, overleden op 09-12-1847 huis de Klencke te Oosterhesselen op 87-jarige leeftijd, hij huwt 28-7-1784 met freule Martina Theodora Agatha van Inn- en Kniphausen/Oosterhesselen (ovl voor 1810) en hertr. in 1825 met Louise Antonia van der Feltz.
Loopbaan: Studie rechten in Lingen (ingeschreven 1772), Leiden (ingeschr. 1778) en Harderwijk (promotie 1802); 1787 actief patriot, 1788 verbannen buiten Drente, 1795 representant Drente, 1795-1797 lid Eerste Nat. Vergadering, ontvanger 8% heffing, lid Intermediar Adm. Bestuur Drente, 1799 benoemd tot raadsheer Departementaal Gerechtshof van de Oude IJssel te Kampen, okt 1812 gepromoveerd in de rechten te Harderwijk (mogelijk met de bedoeling om tot lid van de Etstoel benoemd te kunnen worden), okt 1802 lid Etstoel, 1817-1822 rechter Rechtbank te Assen.
In 1810 verklaarde hij dat zijn vermogen bestond uit effecten en landerijen en hij was toen weduwnaar met 7 kinderen.
5. **Joan Jacob van der Wijck**, geboren te Herike, gedoopt op 23-08-1761 te Markelo.
6. **Jan van der Wijck**, geboren te Herike, gedoopt op 12-09-1762 te Markelo.
7. **Jacob Batavus van der Wijck**, geboren te Herike, gedoopt op 29-04-1764 te Markelo.
8. **Pieter van der Wijck**, geboren te Herike, gedoopt op 22-09-1765 te Markelo.
9. **Anna Margareta van der Wijck**, geboren te Herike, gedoopt op 16-08-1767 te Markelo.
10. **Harmen Jan van der Wijck**, geboren 1769, huwt 23-4-1796 te Amsterdam met Cornelia Constantia van der Muelen (1771-1852).

11. **Carel Anastasius Leopold van der Wijck**, landrentmeester van Twente, geboren te Herike, gedoopt op 29-09-1771 te Markelo.
12. **Euphrosina Cleelia Egberta van der Wijck**, geboren te Herike, gedoopt op 02-05-1773 te Markelo.
13. **Petronella Jacoba Margaretha van der Wijck**, geboren op 06-07-1775 te Herike, gedoopt op 09-07-1775 te Markelo, overleden op 31-01-1861 te Deventer op 85-jarige leeftijd, huwt 18-6-1797 te Deventer met burgemeester Mr. Hendrik Willem van Marle (1768-1834).

II.1 **Berend Hendrik van der Wijck**, gepens. luitenant kolonel, geboren te Herike, gedoopt op 16-04-1756 te Goor, overleden op 14-04-1830 te Herike op 73-jarige leeftijd, hij was van 1814 tot 1830 statenlid van Overijssel. Gehuwd op 64-jarige leeftijd op 22-08-1820 te Markelo met **Jenneken Volbrink**, geboren circa 1794 te Enter, overleden op 06-03-1867 te Lochem.

Uit dit huwelijk:

1. **Henriette van der Wijck**, geboren op 07-12-1816 te Herike, onecht kind.
2. **Berendina Johanna van der Wijck** (zie III.213).
3. **Maria Hendriette van der Wijck** (zie III.413).

III.2 **Berendina Johanna van der Wijck**, geboren op 11-01-1819 te Herike, overleden op 29-03-1861 te Markelo op 42-jarige leeftijd, onecht kind; huwt 8-6-1854 met Emont Josua Egberts uit Winterswijk die meerdere jaren heel- en vroedmeester is te Markelo en woonde in het later als zodanig genoemde hotel Lichtendahl. Hij vertrekt naar Zaltbommel en later naar Hattem.

Kind: **Johanna Dina van der Wijck/Egberts**, geboren 1844 te Herike, overleden op 16-10-1874 te Zuid Eschmarke (Lonneker), onecht kind; in 1854 bij huwelijk erkend door E.J. Egberts. Zij huwt 17-07-1873 te Zaltbommel met onderwijzer Arent Benthem.

III.4 **Maria Hendriette van der Wijck**, geboren 1821 te Herike, overleden op 20-08-1891 te Almelo.

Gehuwd op 12-12-1850 te Markelo met **Joannes Jarman**, landbouwer, geboren 1805 te Amsterdam, overleden 09-1870 te Lochem, begraven op 14-09-1870 op de Oude Begraafplaats Lochem, zn. van Jacobus Jarman uit Amsterdam.

peerdezomp met inscriptie MH vd W 1846

Uit dit huwelijk:

1. **Louisa Johanna Catharina Jarman**, geboren 1851 te Herike, overleden 09-1870 te Lochem, begraven op 16-09-1870 op Oude Brgrpl Lochem.
2. **Maria Henriette Jarman**, geboren 1853 te Herike, overleden op 13-02-1931 te Voorburg, zij huwt 21-12-1880 te Lochem met hbs-leraar Arnold Dubois.

3. **Anna Wilhelmina Elisabeth Jarman**, geboren 1855 te Herike, overleden op 15-06-1942 te Voorburg.
4. **Jeanette Jarman**, geboren 1858 te Herike, overleden op 09-03-1944 te Almelo, zij huwt 20-7-1882 te Lochem met leraar Frederik Adolph van Dam uit Zwolle.